

Folkhälsomyndigheten

Direkta och indirekta konsekvenser av Covid-19 pandemin på folkhälsan – risk för ökade hälsoklyftor?

Anna Bessö

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsopolitiken

"Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation."

Regeringens proposition
2017/18:249

God och jämlik hälsa – en utvecklad
folkhälsopolitik

Prop.
2017/18:249

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 19 april 2018

Stefan Löfven

Annika Strandhäll
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redogör regeringen för en utvecklad folkhälsopolitik. Hälsoläget i Sverige är i huvudsak gott men det finns påtagliga skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället som bör uppmärksammas. En medveten folkhälsopolitik kan och bör förbättra villkoren för de grupper som är socialt och ekonomiskt mest utsatta och som därmed löper störst risk att drabbas av ohälsa och för tidig död. En befolkning som är frisk och mår bra skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och ökad tillväxt genom minskad sjukfrånvaro, ökad sysselsättning, högre produktivitet och minskade behov av vård och omsorg.

Folkhälsoarbetet är ett gemensamt ansvar och kräver insatser från de flesta sektorer i samhället – från det offentliga, från det privata och från de ideella organisationerna samt från individerna själva. En strävan att minska de ojämlika förutsättningarna för en god och jämlik folkhälsa bör vägleda folkhälsoarbetet inom alla sektorer och på alla samhällsnivåer. Regeringen vill med denna proposition uppmana alla dessa aktörer att aktivt arbeta med att främja en god och jämlik hälsa och verka för regeringens målsättning att minska de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det är angeläget att hälsoskillnaderna uppmärksammas som ett problem för samhället som helhet, dels utifrån perspektivet hållbar utveckling, dels utifrån ett effektivt utnyttjande av allmänna resurser. Förslagen i propositionen syftar till att underlätta folkhälsoarbetet på samtliga samhällsnivåer genom en tydligare fördelning av ansvar på nationell nivå och förbättrad uppföljning av folkhälsan och utvärdering av folkhälsoarbetet med fokus på skillnader i fördelningen av hälsan i befolkningen.

1

Folkhälsomyndigheten

På väg mot en god och jämlik hälsa

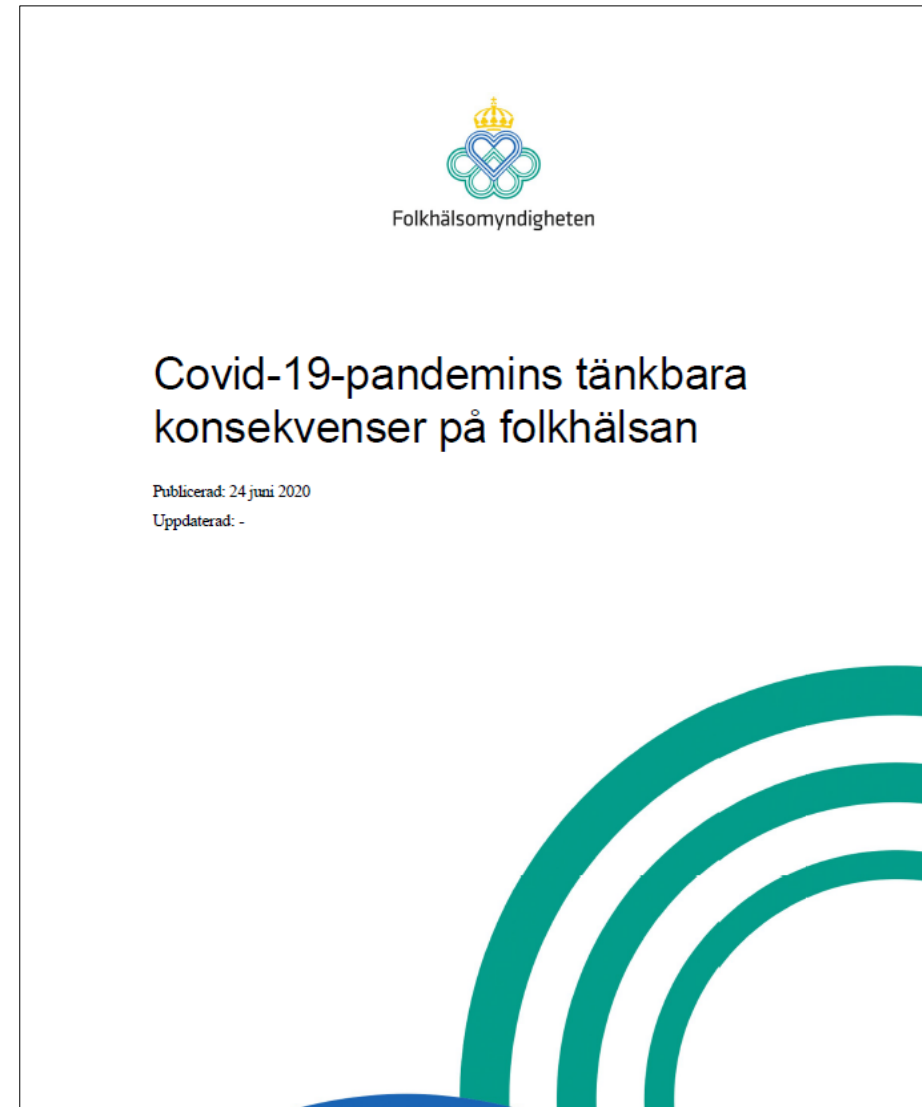
En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

"Hypotes-papper" (juni 2020)

Syftet var att belysa tänkbara negativa konsekvenser på folkhälsan av covid-19-pandemin och samhällets smittskyddsåtgärder under våren 2020.

Projekt Covid-19 och folkhälsa: fyra delprojekt

Delprojekt 1:
Samlad bedömning
av konsekvenser på
folkhälsan och
folkhälsoarbetet av
pandemin
utifrån de åtta
målområden

Delprojekt 2:
Forsknings-
litteraturen

Delprojekt 3:
Svenska hälsodata

Delprojekt 4:
Folkhälsorelevanta
insatser på lokal
och regional nivå

Syfte

- Att ta fram kunskap om effekter av covid-19-pandemin och smittskyddsåtgärderna på *folkhälsan* och *folkhälsoarbetet*

Publicerat material

Folkhälsomyndigheten

KONSEKVENSER AV COVID-19-PANDEMIN

Oro för att inte få vård under covid-19-pandemin – särskilt bland äldre

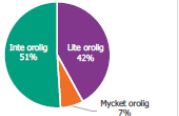
Varannan person var orolig för att inte få vård under covid-19-pandemin. Var femte sökte inte eller avbokade redan bokad vård eller tandvård. Det visar en undersökning genomförd i maj 2020. Oro och färre vårdbesök kan påverka folkhälsan negativt, särskilt utifrån målet om jämlikhet i hälsa.

Folkhälsomyndigheten följer covid-19-pandemins konsekvenser för folkhälsan och folkhälsoarbetet. Pandemin kan ha inneburit att äldre personer har besökt hälso- och sjukvården, dels för att ta tillvara samhällets smittskyddsåtgärder, dels av oro för att bli utsatt eller på grund av omprioriteringar i vården. I maj 2020 genomförde Folkhälsomyndigheten en enkät för att undersöka dessa frågor (se faktablad).

Oro i befolkningen för att inte få vård under covid-19-pandemin

Nästan hälften av de tillfrågade, 49 procent, svarade att de kände sig oroliga för att inte få tillgång till vård. De flesta kände sig lite oro, 42 procent, men 7 procent svarade att de kände sig mycket oroliga för att inte få vård under pandemin.

Figur 1. Andel som svarat att de känner sig lite, mycket eller inte alls oroliga för att inte få vård vid behov.

De som svarade att de inte var oroliga uppgav framför allt att de hade stött tillräckligt i vården och att det fanns

Enkätundersökningen

I maj 2020 skickade Folkhälsomyndigheten ut en webb-enkät till 1 602 deltagare i åldrarna 16-84 år i myndighetens frågespel [Hälsorapport](#). Svarshelvensen var 86 procent. I det här faktabladet redovisas svaren på följande frågor:

- Känner du dig orolig för att inte få tillgång till vård vid behov?
- Har du undvikit att söka vård (t.ex. sjukvård, tandvård, psykolog, mödravård) på grund av covid-19-pandemin?

I en tredjedel av enkäterna fanns möjlighet att komplettera de fasta svarsalternativen med fritextsvar. Till faktabladet har 83 fritextsvar från åldersgruppen 70-84 år granskats.

Det var främst personer i åldrarna 70-84 år som var oroliga över tillgången till vård. Av dessa angav 59 procent att de kände sig lite eller mycket oroliga. Analyserna visade inga statistiskt säkerställda skillnader utifrån kön och utbildningsnivå när det gäller oro för att inte få vård vid behov.

Hög ålder och belastning inom vården orsakar till oro

De personer, 70-84 år, som var lite eller mycket oroliga för att inte få tillgång till vård, angav egen ålder eller belastning inom sjukvården som orsaker till oro. Det framgår inte av svaren om oron gällde vård för covid-19, vård för andra sjukdomar, eller både och.

"Eftersom man är äldre och inte vet hur det kommer att prioriteras om man skulle behöva vård. Om det är många yngre som är sjuka samtidigt så får man ju inte komma i första hand." Kvinnor, 73 år

De som svarade att de inte var oroliga uppgav framför allt att de hade stött tillräckligt i vården och att det fanns

Hälsorapport

[Gå med](#) [Logga in](#)

[Hem](#) [Resultat](#) [Hjälp](#) [Kontakt](#)

Resultat maj 2020

Resultat från Hälsorapports majenkät om psykisk hälsa och levnadsvanor under coronapandemin

I Hälsorapport besvarar slumpvis utvalda deltagare enkäter om olika hälsorelaterade frågor. Här presenteras resultatet från den senaste besvarade enkäten.

Tack till alla er som besvarade enkäten om psykisk hälsa och levnadsvanor som gick ut till ett urval av 1 602 deltagare i Hälsorapport under maj månad. Alla inbjudna var i åldern 16-84 år och enkäten besvarades av 88 procent. I en tredjedel av enkäterna fanns det möjlighet att komplettera de fasta svarsalternativen med fritextsvar. Fritextsvaren ger mycket kunskap, men tar längre tid att analysera. Här sammanfattar vi därför enbart resultatet av de fasta svarsalternativen.

Vanligt att uppges lätta psykiska besvär

Andelen som uppgav ett bra eller ett mycket bra allmänt hälsotillstånd var 93 procent, medan 6 procent svarade att det allmänna hälsotillståndet var dåligt eller mycket dåligt. Även om merparten uppgav en god hälsa var det vanligt att ange olika typer av psykiska besvär. Lätta besvär av stress (40 %), nedstämdhet (37 %), irritation/dåligt humör (36 %) och sömnlidande (30 %) var vanligt förekommande. De flesta i undersökningen med

Meny

- Maj 2020: psykisk hälsa under coronapandemin
- Mars 2020: nya coronaviruset
- Okt 2019: miljöhälsa del 2
- Sept 2019: miljöhälsa del 1
- Juni 2019: rökfria miljöer
- Maj 2019: tandhälsa
- Mars 2019: influensavaccination
- Dec 2018-mars 2019: veckorapportering
- Dec 2018: vattkoppor och bältros
- Nov 2018: psykisk hälsa

Folkhälsomyndigheten

Påverkar covid-19-pandemin befolkningens psykiska hälsa?

En snabb systematisk litteraturoversikt ("rapid review") Version 1.0

PUBLICERAD: 20 AUGUSTI 2020 • UPPDATERAD: • FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN

Sammanfattning

Denna snabba systematiska litteraturoversikt ("rapid review") undersöker hur den psykiska hälsan i den allmänna befolkningen har påverkats av covid-19-pandemin och samhällets smittskyddsåtgärder under pandemins första månader. Översikten baseras på självrapporterade data och omfattar inte personal inom vård och omsorg. Inga av de ingående studierna kommer från Sverige.

Den psykiska hälsan har försämrats

Den sammanställda litteraturen visar att:

- Det psykiska välbefinnandet verkar ha minskat under pandemin.
- Psykiska besvär tycks ha ökat, enligt studier som undersökte hur covid-19-pandemin i allmänhet påverkar den psykiska hälsan. Det verkar finnas ett samband mellan självrapporterade psykiska besvär och att själv ha varit sjuk, att ha en närstående som varit sjuk och att ha en bekant som varit sjuk i covid-19.
- Copingstrategierna distraktion, aktiv coping och emotionellt stöd minskar covid-19-relaterad stress i den allmänna befolkningen. De kan också öka det psykiska välbefinnandet bland personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom.
- Information om covid-19 som upplevs som tillförlitlig och tillräcklig skyddar mot självrapporterad ångest, depression och posttraumatisk stress. Däremot kan både informationsöverflöd och brist på tillförlitlig information bidra till stress, ångest och depression.

Dessa resultat är dock långt ifrån säkra eftersom översikten omfattar ett litet antal studier från några få länder. De flesta av studierna håller också låg kvalitet och bygger på metoder som innebär begränsningar. Några resultat kommer dessutom från en enda studie, så resultaten måste tolkas med försiktighet.

Studierna visar bara att det finns samband mellan olika faktorer och säger inget om orsakssambanden. Därför behövs fler studier av god kvalitet för att ytterligare undersöka covid-19-pandemins inverkan på psykisk hälsa.

Tecken på bättre utveckling i Sverige?

Våren 2021

- En första samlad bedömning av covid-19-pandemins konsekvenser på folkhälsan och folkhälsoarbetet

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

A photograph of three young children in a tree. A girl with dark hair and a leopard-print shirt is in the foreground, looking at the camera. Behind her, a boy with blonde hair and a girl with dark hair are also looking towards the camera. They are surrounded by green leaves and tree branches. In the bottom right corner, there is a decorative graphic of overlapping white circles.

www.folkhalsomyndigheten.se

Foto: Elliot Elliot/Johnér